

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o kontrole ukončovania štúdia v strednej odbornej škole – realizácia záverečných skúšok v školskom roku 2015/2016 v SR

Kontrola stavu realizácie záverečnej skúšky (ZS) sa vykonala v **16** subjektoch (3,5 % z celkového počtu SOŠ v SR), z nich bolo **12** štátnych, **3** súkromné a **1** SOŠ bola cirkevná. Vyučovací jazyk slovenský a maďarský mali **2** zo sledovaných škôl.

Príprava škôl na záverečné skúšky

Predsedia skúšobných komisií pre ZS boli do svojich funkcií ustanovení v určenom čase, lehotu na vymenovanie stálych a ďalších členov z radov pedagogických zamestnancov dodržali tiež riaditelia SOŠ. Kvalifikačné predpoklady pre príslušný učebný odbor (*murár*) nespĺňala v subjekte Žilinského kraja¹ podpredsnička a zároveň členom komisie nebol majster odbornej výchovy, ale inštruktor. V danom termíne riaditelia nominovali za členov komisií aj **5 (31 %) delegovaných zástupcov** subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy, zaslali im vymenúvacie dekréty i harmonogramy organizácie skúšok. V SOŠ Trenčianskeho kraja² pre nesplnenie kvalifikačných predpokladov pre odbor *kaderník* riaditeľ neustanovil delegovaného zástupcu za člena skúšobnej komisie a v ďalšom subjekte (Trenčiansky kraj³) mal zástupca delegačný list vystavený v neskoršom termíne. Odborníkov z praxe na ZS prizvali riaditelia 2 škôl Banskobystrického kraja.

V požadovanom počte boli vyhotovené témy pre všetky časti skúšok, v jednej SOŠ⁴ ich vypracovali iba učitelia odborných predmetov z dôvodu, že zamestnancom školy nebol majster odbornej výchovy. Štátnou školskou inšpekciou prizvaní odborníci z praxe pri niektorých zistili nedostatky. V kontrolovanej škole v Žilinskom kraji⁵ odborník z praxe a predseda skúšobnej komisie sa zhodne vyjadrili, že 2 témy na ústnu časť ZS boli svojím obsahom značne náročné s ohľadom na vymedzený časový priestor na odpoveď žiaka. Zároveň poukázal i na skutočnosť, že rovnako k 2 témam boli schválené a pripravené nadštandardné, nápovedné pomôcky. V ďalšom subjekte (Trenčiansky kraj⁶) konštatoval nezariadenie ťažiskových tém – z hľadiska požiadaviek na vedomosti, zručnosti žiaka a profil absolventa učebného odboru *murár* – do samostatných tém na ústnu časť. V dôsledku nejednoznačného formulovania témy a podtémy (Trnavský kraj⁷) na praktickú časť ZS nebolo zrejmé, akú konkrétnu prácu budú žiaci vykonávať. Súčasne v škole vypracované témy ústnej časti charakterizovala obsahová nevyváženosť, výrazná rozdielnosť vzhľadom na ich náročnosť.

Návrhy tém predmetových komisií na jednotlivé časti ZS, ktorých obsah vychádzal z učebných osnov odborných predmetov a zodpovedal profilu absolventa príslušného učebného odboru, riaditelia schválili v určenom termíne. S výnimkou kontrolovanej školy v Banskobystrickom kraji⁸, ich predložili na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám. **Stanovisko k témam neposkytla Republiková únia zamestnávateľov školy v Nitrianskom kraji⁹, vyjadrenia ostatných subjektov koordinácie odborného**

---

¹ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

² Stredná odborná škola obchodu a služieb, Piešťanská 2 262/80, Nové Mesto nad Váhom

³ Stredná odborná škola strojnícka, Športovcov 341/2, Považská Bystrica

⁴ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

⁵ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

⁶ Stredná odborná škola stavebná Emila Bellušu, Staničná 4, Trenčín

⁷ Stredná odborná škola technická – Múszaki Szakközépiszkola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

⁸ Stredná odborná škola obchodu a služieb, Osvety 17, Nová Baňa

⁹ Stredná odborná škola polytechnická, Novozámocká 220, Nitra

vzdelávania a prípravy boli súhlasné, bez pripomienok k obsahu a tiež bez uvedených návrhov na zmeny či úpravy.

Organizácia a priebeh záverečných skúšok

Termín konania ZS v riadnom skúšobnom období SOŠ dodržali, rešpektovali stanovené poradie a čas trvania jednotlivých častí, tiež počet skúšaných absolventov v jednom dni. V časovom a v organizačnom harmonograme škola Trenčianskeho kraja¹⁰ odporúčanie odborného poradenského zariadenia neakceptovala a žiakovi so zdravotným znevýhodnením čas skúšky nepredĺžila. Zdravotne znevýhodnení jednotlivci v niektorých SOŠ vykonané úpravy nevyužili, v jednom subjekte bola prítomná na všetkých častiach ZS aj asistentka učiteľa.

Písomná časť skúšok sa realizovala formou testov, administrovali ju členovia komisií, následne uskutočnili jej opravu a klasifikáciu podľa schválených kritérií. Písomnej časti sa zúčastnili 3 (60 %) delegovaní zástupcovia vecne príslušných organizácií. V SOŠ Žilinského kraja¹¹ odporučil školskou inšpekciou prizvaný odborník z praxe kritériá v 2 otázkach testu prepracovať s ohľadom na možnosť subjektívneho posudzovania a hodnotenia úloh.

Praktická časť sa uskutočnila v školskom prostredí alebo na zmluvných pracoviskách, na ktorých žiaci vykonávali počas štúdia praktické vyučovanie, zúčastnili sa jej všetci delegovaní zástupcovia príslušných organizácií. Trvanie praktickej časti zodpovedalo špecifickým podmienkam jednotlivých učebných odborov. Členovia skúšobných komisií priebežne kontrolovali výkony žiakov, ich prístup k práci, využívanie učebných pomôcok, dodržiavanie technologických postupov i zásad bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Doplnujúcimi i pomocnými otázkami cielene podnecovali jednotlivcov do vhodnej prezentácie osvojených zručností. Podľa vyjadrenia členov komisií a školskou inšpekciou prizvaných odborníkov z praxe v kontrolovaných odboroch žiaci prevažne preukázali požadované zručnosti a vo vzťahu k vyžrebovaným témam predviedli kvalitnú prácu. K negatívnym zisteniam patrila skutočnosť, že v SOŠ (Trenčiansky kraj¹²) v učebnom odbore *elektromechanik – silnoprúdová technika* zadanie jednej vyžrebovanej témy (z 3 pripravených) bolo čiastočne v rozpore s témou schválenou riaditeľkou školy a vecne príslušnou organizáciou. Pri dodatočnej špecifikácii tém v ďalšom subjekte (Trnavský kraj¹³) vznikla disproporcia medzi pôvodným zadaním a reálnym obsahom vykonávania praktickej časti skúšky, zároveň žiaci pri plnení jednej podtémy využívali aj pomôcky, ktoré neboli uvedené v zozname schválených pomôcok. Vzniknuté nedostatky svedčia o nejasnej koncepcii praktickej časti ZS v čase schvaľovania tém riaditeľom školy a stavovskou organizáciou. Súčasne sa v škole objavili viaceré problémy aj v oblasti dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia. V SOŠ Žilinského kraja¹⁴ odporučil školskou inšpekciou prizvaný odborník z praxe upraviť kritériá hodnotenia v bode, ktorý sa vzťahoval na posudzovanie a hodnotenie *kvality výsledku práce* žiaka.

Pri **ústnej skúške** vymedzený čas na prípravu a odpoveď žiaka členovia komisií sledovali a dodržiavali. V priaznivej skúšobnej atmosfére zrozumiteľne a primeraným spôsobom kládli stimulačné otázky, ale často i otázky navádzajúce na konkrétnu odpoveď a vyžadujúce si len jednoduché alebo jednoslovné vyjadrenia. Podporovali argumentáciu žiakov so zreteľom na aplikáciu teoretických poznatkov v praxi, umožnili im využívať písomnú prípravu, zabezpečili priestor na preukázanie osvojených vedomostí a zručností i získaných skúseností. Verbálny prejav žiakov bol zväčša málo samostatný, jednotlivci odpovedali s pomocou učiteľa, ktorú potrebovali aj pri používaní odbornej terminológie, pri manipulácii s učebnými pomôckami však prejavili vo veľkej miere požadované zručnosti.

¹⁰ Stredná odborná škola strojnica, Športovcov 341/2, Považská Bystrica

¹¹ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

¹² Stredná odborná škola strojnica, Športovcov 341/2, Považská Bystrica

¹³ Stredná odborná škola technická – Múszaki Szakközépiskola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

¹⁴ Súkromná stredná odborná škola, SNP 1 202/14, Dolný Kubín

Rezervy sa vyskytli v práci skúšobnej komisie v SOŠ Trenčianskeho kraja¹⁵. Žiaci nedostali možnosť samostatne si vybrať z pripravených učebných pomôcok, skúšajúca kládla otázky v rýchлом tempe, pričom sa jednotlivci nestíhali v nich orientovať. Vzhľadom na množstvo a rozsah doplňujúcich otázok žiak a skúšajúca sa zároveň dostávali do časovej tiesne. V ďalšej škole (Trnavský kraj¹⁶) mali žiaci problémy pri písomnej príprave aj pri odpovedi v dôsledku nejasnej formulácie niektorých podtém, ale tiež z dôvodu, že schválené učebné pomôcky nemali k dispozícii (*skúšajúci učiteľ ani MOV nevedeli, že boli v skúšobnej miestnosti prichystané*).

Pre zabezpečenie objektívnosti hodnotenia a klasifikácie subjekty vypracovali jednotné kritériá, ktoré skúšobné komisie rešpektovali. Výsledky hodnotenia zodpovedali úrovni preukázaných vedomostí a zručností žiakov počas ZS, zodpovedali tiež ich výchovno-vzdelávacím výsledkom dosahovaným v priebehu celého štúdia. Dodržaný bol aj postup pri klasifikácii jednotlivých častí ZS a pri stanovení celkového výsledku. Inštruktori žiakov (*vo funkcii majstra odbornej výchovy*) sa do procesu skúšania zapájali ojedinele, nezúčastňovali sa na klasifikácii, aktívne sa angažovali v práci komisií zástupcovia vecne príslušných organizácií.

Predsedia skúšobných komisií si určené povinnosti plnili, v jednej SOŠ však predsedníčka nepostrehla nezrovnalosti v zadaní vyžrebovanej témy a v reálnom výkone úlohy. V ďalšej škole sa predseda nezúčastnil písomnej časti skúšok, sporadicky bol prítomný na praktickej časti z dôvodu vykonávania funkcie predsedu skúšobnej komisie aj v inom učebnom odbore. Počas neprítomnosti ho zastupovala podpredsedníčka skúšobnej komisie.

Delegovaní zástupcovia subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy v dotazníkoch zadaných školskou inšpekciovou posúdili úroveň preukázaných vedomostí a zručností absolventov, pričom ich vyjadrenia korešpondovali so zisteniami školských inšpektorov. Za výrazné pozitívum považovali zrozumiteľne spracované úlohy pri jednotlivých témach, prepojenie teórie a praxe, transparentný systém hodnotenia, vyzdvihli tiež zabezpečenie vhodných podmienok na realizovanie praktickej časti ZS a preukázané praktické zručnosti jednotlivcov. Zároveň v dotazníkoch uviedli, že absolvovali odbornú prípravu k ZS, boli informovaní o spôsobe jej vykonávania a hodnotenia, oboznámili sa vopred s organizačným zabezpečením skúšok.

Iné zistenia

- Republiková únia zamestnávateľov delegovala pre záverečné skúšky jedného zástupcu pre 2 rôzne učebné odbory (*hostinský, hostinská a kaderník*); pre učebný odbor *kaderník* nominovaný zástupca nespĺňal stanovené kvalifikačné predpoklady a riaditeľ školy¹⁷ ho nevymenoval za člena skúšobnej komisie.
- Pri vykonávaní praktickej časti záverečnej skúšky škola¹⁸ nevytvorila žiakom adekvátne podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (*tupé náradie – nože a nožnice; kryt kombajnu podopretý doskou a rebríkom; funkciu stabilnej podložky alebo rebríka pri oprave častí kombajnu plnila zlomená paleta; brúska uvedená v zozname pomôcok nemala kryt; manipulovanie s materiálom pod aktívnou pracovnou časťou stojanovej vrtáčky...*).

Záver

Vo väčšine kontrolovaných SOŠ organizácia a priebeh záverečných skúšok sa uskutočnili v súlade s právnymi normami.

¹⁵ Stredná odborná škola stavebná Emila Bellušu, Staničná 4, Trenčín

¹⁶ Stredná odborná škola technická – Múszaki Szakközépiskola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

¹⁷ Stredná odborná škola obchodu a služieb, Piešťanská 2 262/80, Nové Mesto nad Váhom

¹⁸ Stredná odborná škola technická – Múszaki Szakközépiskola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

Riaditelia škôl určili v stanovenej lehote stálych a ďalších členov skúšobných komisií z radov pedagógov, v jednom subjekte vedúci pedagogický zamestnanec neakceptoval vymedzené požiadavky na vymenovanie. V požadovanej počte boli vyhotovené témy pre všetky časti skúšok, ich obsah zodpovedal profilu absolventa príslušného učebného odboru. Zistené nedostatky sa týkali obsahovej náročnosti niektorých kontrolovaných vzhlľadom na čas vyčlenený na odpoveď žiaka, ale týkali sa tiež obsahovej nevyváženosti tém vyhotovených školou na ústnu časť skúšky. Objavili sa i nevhodne zvolené učebné pomôcky, ktoré plnili nápovednú funkciu pri skúšaní žiakov a mali vplyv na objektivitu hodnotenia.

Záverečné skúšky sa konali v pokojnej atmosfére, ich plynulý priebeh zabezpečili členovia skúšobných komisií podľa vopred pripravených časovo-organizačných harmonogramov. Pri praktickej časti bolo v 2 subjektoch zistené, že zadania žrebovaných tém v plnom rozsahu nekorešpondovali so znením tém schválených riaditeľom školy a vecne príslušnou organizáciou. Vážnejšie nedostatky sa objavili v jednej SOŠ v oblasti dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia. Negatívne skutočnosti pri ústnych skúškach často súviseli s kladením otázok, ktoré mali nápovedný charakter, ale rovnako súviseli s otázkami, ktorých formulácia vyžadovala jednoduché, prípadne len jednoslovné odpovede. Objavilo sa i nejednoznačné zadanie úloh, neposkytnutie schválených učebných pomôcok žiakom k ich príprave na skúšku, čo následne negatívne poznačilo aj ich ústne odpovede. Členovia skúšobných komisií však v prevažnej miere zrozumiteľne a primeraným spôsobom kládli jednotlivcom stimulačné otázky, zabezpečili priestor na prezentovanie osvojených vedomostí a zručností i získaných skúseností, objektívne hodnotili, vypracované kritériá hodnotenia akceptovali. Preukázané teoretické vedomosti žiakov boli na nižšej úrovni ako ich praktické zručnosti.

Školská inšpekcia kontrolovala 16 učebných odborov v 16 SOŠ. Len do 6 (37 %) stavovské organizácie a profesijné organizácie delegovali svojich zástupcov pre záverečné skúšky (*jeden z nich mal delegačný list vystavený v neskoršom termíne*) napriek tomu, že väčšina vedúcich zamestnancov ich oslovila so žiadosťou o určenie členov do skúšobných komisií. Z dôvodu nesplnenia kvalifikačných predpokladov pre príslušný odbor riaditeľ SOŠ jedného z nominovaných zástupcov neustanovil za člena komisie. Všetci vymenovaní delegáti sa aktívne angažovali v práci komisií, zúčastnili sa praktickej i ústnej časti, zapájali sa do procesu skúšania i hodnotenia. Ich prítomnosť na záverečných skúškach posudzovali školy ako prínos najmä z hľadiska objektívneho posúdenia úrovne vedomostí a zručností absolventov v konfrontácii s reálnou praxou. Predovšetkým vedúci pedagogickí zamestnanci v SOŠ¹⁹ Trenčianskeho kraja pozitívne hodnotili aktivity Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory súvisiace s prácou inštruktorov, pod vedením ktorých žiaci vykonávali praktické vyučovanie na pracovisku zamestnávateľa, ale zároveň poukázali na pretrvávajúcu negatívnu skúsenosť pri získavaní zástupcov komory za členov skúšobných komisií pre záverečné skúšky (*pre učebné odbory škola musela samostatne vyhľadať a osloviť príslušných odborníkov, po ich súhlase požiadať komoru o ich delegovanie za stálych členov skúšobných komisií*).

Riaditeľmi SOŠ oslovené subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy (okrem Republikovej únie zamestnávateľov v Nitrianskom kraji) poskytli školám k obsahu predložených tém súhlasné formálne stanoviská bez pripomienok, bez návrhov na zmeny či úpravy i v prípade, že v nich boli zistené nedostatky.

---

¹⁹ Stredná odborná škola strojnícka, Športovcov 341/2, Považská Bystrica

Odporúčania a podnety

Riaditeľom SOŠ

- zabezpečiť žiakom na záverečnej skúške žrebovanie tém v plnom znení korešpondujúcich s témami, ku ktorým sa po schválení v škole vyjadřila príslušná stavovská organizácia alebo profesijná organizácia
- vymenovať za členov skúšobnej komisie pre záverečné skúšky pedagogických zamestnancov z inej školy v prípade, ak stredná odborná škola nemá učiteľov alebo majstrov odbornej výchovy spĺňajúcich požadované kvalifikačné predpoklady pre príslušný učebný odbor
- prizývať na záverečné skúšky odborníkov z praxe najmä z firiem, v ktorých žiaci vykonávali odborný výcvik

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- vyjadriť sa kvalifikovane a komplexne k obsahu riaditeľom SOŠ predložených tém na jednotlivé časti záverečnej skúšky
- využívať právnym predpisom danú možnosť delegovať zástupcov pre záverečné skúšky za členov skúšobných komisií a tým sa spolupodieľať na kvalitnej príprave žiakov na povolanie
- odstrániť formálny prístup pri vyjadrovaní sa k obsahu jednotlivých častí záverečnej skúšky
- nominovať zástupcov pre záverečné skúšky spĺňajúcich požadované kvalifikačné predpoklady pre príslušný odbor
- dodržať stanovený termín pre delegovanie zástupcu do skúšobnej komisie v SOŠ